

Rádai Andrea

Kesztyűbábok

ALFRED DE MUSSET: LORENZACCIO

Mintha pszichológiai vizsgálaton részt vevő, sérült gyermek színezte volna kifestőkönyvét, az előadás színpadképét a vér színének különböző árnyalataira. A Maladype Színház produkciójában, a Thália Színház Új Stúdiójában bemutatott, Zsótér Sándor rendezte *Lorenzaccio*ban Firenze kórképe: kontrollálatlan szexuális ösztönök, éretlenség és az idiotizmus határát súroló infantilizmus.

A drámát a XIX. század első felében alkotó szerző, Alfred de Musset halála után mutatták be először. Ennek oka nemcsak az lehetett, hogy a több tucat helyszínen játszódó, több száz szereplőt felvonultató darab színrevitele technikai akadályokba ütközött, hanem az is, hogy a főhős alakja és az általa képviselt szellemiség jóval megelőzte korát. Lorenzo (vagy csúfnevén Lorenzaccio) a firenzei herceg, Alessandro de' Medici gyilkosaként híresült el a történelemben. A dráma előzménye szerint a főhős reneszánsz eszményképet idéző művelt, erényes és tudásra szomjas fiatalemberből –

Fátyol Kamilla, Páll Zsolt, Tompa Ádám és
Lendváczy Zoltán

akit ifjonti hevületének szabadságvágy-mámora arra jelölt ki, hogy egy, azaz egy zsarnokot megöljön – tudatosan lett kéjelgő, gyáva puhánnyá, hogy így férkőzön a kicsapongó, züllött Alessandro közelébe. Az ily módon szentesített eszközök azonban mély nyomot hagynak Lorenzo lelkében, aki, mire a gyilkosságra sor kerül, már azt is tudja: Firenze polgárai nem fognak élni a szabadság lehetőségével, s a zsarnokot újabb

zsarnok követi majd. A mű tehát szakít a megváltó hősbe és a fejlődés lehetőségébe vetett hittel.

A Maladype előadása rengeteg humorral és iróniával az istenadta nép infantilizmusát helyezi előtérbe. Ungár Júlia dramaturg ennek és a társulat adottságainak megfelelően fordította újra és alakította át a drámát. A modernebb hangzású szövegben így természetesnek hat Mary Zsuzsi emlegetése, a csúfondárosan kifordított olasz nevek vagy a *Szellemirtók* főcímdala. Az előadás, mely jóval rövidebb, mint az eredeti dráma, könnyedén lendül át a kihagyott részeken: hogy a sűrített cselekmény követhető legyen, a színészek maguk mondják be a helyszínváltozásokat, és olykor néhány mondatban összefoglalják, rajzfilmszerű gesztusokkal illusztrálják, hogy mi történt a nem részletezett jelenetekben.

Zsótér *Lorenzacciója* szó szerint sarokba van szorítva: a színpadot két oldalról a nézőtér, két oldalról fal határolja (díszlet: Ambrus Mária). A fojtogatóan kis térben összesűrűsödik a játék, leszűkül a szereplők mozgásteret, hiszen nincsenek menekülési útvonalak. Az egyik falon tabló: iskolás rendben összeválogatott, albumokból kivágott reneszánsz műalkotások fotói. A nem játszó színészek mintha az állókép elnevezésű drámajátékot játszanák: reneszánsz szobrok és festmények alakjait utánozva pózolnak. Az előadásban kevés kelléket használnak – egyedül a kesztyűk burjánznak a színpadon. Az asztalon több száz egymáshoz varrt, horgolt, kitömött vörös kesztyű, melyek levágott kezekre és egy különös állat csápjaira emlékeztetnek. A mozdulatlanul heverő kesztyű-szörny derékaljként, paplanként, kabátként kel életre a színészek testén, viselőjük, például Firenze új hercege, Cosimo de' Medici, maga is groteszk állattá, mesebeli gonosszá válik. A vörös kesztyűkből – a szörnyanyagból – folyamatos az utánpótlás: a firenzei polgárok „szabad idejükben” vörös fonálból moirakként horgolják az újabb muníciót. Apróbb szörnyek a felfújott, rózsaszín gumikesztyűk. A kesztyű-motívum nemcsak a bizarr világ megteremtésére szolgál, hanem Lorenzo „örök sebére” is utal: a legenda szerint halála előtt Alessandro átharapta Lorenzo ujját, aki a vérző sebre kesztyűt húzott.

Az előadás folyamatosan utal a nép (és vezetőik) infantilizmusára: a színpadon valamiféle gyerekes, férfiaságtól megfosztott, feminin attitűd uralkodik. A szereplők az óvodai csúfolódások szellemi szintjén ferditik a Salviatit Szalvétává, a Lorenzacciót Lorenzacskóvá. Amikor Maria Soderini, Lorenzo anyja fia fiatalkori énjének szelleméről beszél, Caterina a *Szellemirtók* főcímdalát énekli cérnahangon. Lorenzo is igyekszik idomulni Firenze idiotizmusához, amikor fejére felfúj gumikesztyűt húz. A nő szerepeket játszó férfi színészek nyávogós hangon, eltúlzott gesztusokkal teremtik meg a repülősoéért kiáltó gyengébb nemet. Alessandro és Lorenzo kéjergése bocsánatos bűnnek tűnik, hiszen sem fejletlen szuperegójuk, sem polgártársaik nem szabnak gátat szexuális ösztöneiknek, s még a látszólag erényes életet élő szereplők is sárosak: Cibo bíboros gyógyás közben bele-belnyal Cibo márkiné fülébe, aki később magától értetődően fekszik Alessandro ágyába. A vörös árnyalataiban úszó jelmezek (Benedek Mari) stílusukban rendkívül eklektikusak: köpeny, katonás kabát, bíboroskalap, selyemszoknya keveredik dzsekivel, rácsos mellénnyel és mackófelsővel – mintha csintalan kisfiúk lopkodták volna össze a ruhákat szüleik szekrényéből. A drámában rejlő utolsó csepp fenség is megfosztatik a fennköeltségtől, minden romantikus elemhez társul valami lekicsinyítő, eltávolító poén: kard helyett kardvirágot rántanak a heveskedő ifjak, az ezüstoffényű hold műanyag locsolókanna, Luisa sírját pedig fejkendő fekete lány fotója, a *National Geographic*-portrék paródiája díszíti.

A dráma több tucat szereplőjét mindössze öt színész játssza, nemre és rangra való tekintet nélkül. Tompa Ádám Alessandróként kényeskedő kéjenc, hatalmában vakon bízó zsarnok, aki kíváncsian fürkészi a sejtése és félelme szerint vele egyenrangú Lorenzót. Cibo bíborosként mint áldozatát kóstolgotó kígyó zsongja körül a márkinét, Pietro Strozziéként forrófejű ifjú. Lendváczy Zoltán pillanatok alatt lényegül át a méltóságteljesebb, de könnyen felizgatható Cibo márkinéből vagy a csitri, kuncogó Caterinából férfivá. Páll Zsolt és Fátyol Kamilla ugyanígy remekelnek mellékszerepekben, és ők alkotják a tömeget, a firenzei polgárokat is.

Köncz Zsuzsa felvételei

Orosz Ákos (Lorenzaccio)

Egyedül Lorenzo lóg ki a sorból, hiszen – mivel az őt játszó színész nem bújjik más szerepbe – nem alakváltoztatnak, hanem egyéniségnek tűnik. Orosz Ákos egyszerre jeleníti meg a játékban részt vevő és a játékot kívülről figyelő Lorenzót: arca szinte petyhüdt és puffadt: a duhajkodástól, bambán vigyorog, ha újabb kajánságról esik szó, ugyanakkor szeme intelligenciát sugároz, s homlokán néha átfutnak a komorság redői. Ő az, aki a legtöbbet látja az életből, mégis éli, és a legnagyobb áldozatot hozza, hiszen tudja, hogy áldozata hiábavaló.

ALFRED DE MUSSET:
LORENZACCIO
(a Maladype Színház,
a Thália Színház és a
Budapesti Ősz Fesztivál
közös produkciója)

Fordító, dramaturg: Ungár Júlia.
Díszlet: Ambrus Mária. **Jelmez:**
Benedek Mari. **Díszletkivitelező:**
Madarász Márta. **Asszisztens:**
Mátrai Mirella. **Rendező:** Zsótér
Sándor.

Szereplők: Orosz Ákos, Tompa
Ádám, Lendváczy Zoltán, Páll
Zsolt, Fátyol Kamilla.